

ДЕТСКА ГРАДИНА „ВАЛЕНТИНА“ ЯМБОЛ  
гр.Ямбол, ул.Българка №18  
[www.dgvalentina.net](http://www.dgvalentina.net), e-mail: [info-2812104@edu.mon.bg](mailto:info-2812104@edu.mon.bg), GSM 0895599604

УТВЪРЖДАВАМ!

ДИРЕКТОР: .....

МИТКА ТОДОРОВА



# МОДЕЛ

## ЗА АДАПТАЦИЯ НА ДЕЦАТА ПРИ ПОСТЪПВАНЕ В ДГ „ВАЛЕНТИНА“

Моделът е приет на Заседание на Педагогически  
съвет с Протокол № 1/15.09.2023г.

**„ДА ОТГЛЕДАМЕ УСМИВКИ!“**




# Детска градина ВАЛЕНТИНА

♥

**НИЕ ПРЕДЛАГАМЕ:**

- ♥ Учене чрез игра
- ♥ Образователни занимания
- ♥ Игри и забавления
- ♥ Грижа за детето
- ♥ Физическа активност




• За контакти: гр.Ямбол, ул.Българка 18; GSM 0895599604; tsdg.valentina@gmail.bg •

*Детска градина „Валентина“ – щастливи деца, спокойни родители и усмихнати учители, които всички вървят ръка за ръка в негово име – Детето.*

*Мото „ Да отгледаме усмивки „*

*Девизът е: „Доброто започва от нас!“*

## I. ТРЪГВАНЕ НА ДЕТСКА ГРАДИНА

Тръгването на детска градина е повратен момент както в развитието на детето, така и в отношенията ви с него. За вас е трудно да приемете, че не знаете какво прави детето ви всяка минута от деня и че е предоставено на грижата на други хора, без да можете да му се притечете на помощ във всеки един момент.

Според ЗПУО детските градини приемат деца, навършили (или в определени случаи навършващи скоро) 3-годишна възраст. По-малките деца посещават ясла – от 10 месечна възраст до 3г. Приемането става с подаване на заявление до директора на детското заведение, а до 15 юни в детската градина се публикува списък на новоприетите деца, които тогава трябва да потвърдят, че ще посещават детското заведение. Ако има свободни места в подходящата група, деца се приемат и през останалото време на годината, но е по-добре да не разчитате много на това, а да подадете в срок молбата си, особено ако планирате да се върнете на работа и детето да посещава детска градина е част от този план.

Вашето дете има нужда да знае, че ще тръгва на детска градина и какво го очаква там.

Хубаво е също да заведете детето да види как си играят навън децата в градината, погледайте ги през оградата или дори отидете някоя събота или неделя да си поиграете в двора на детското заведение, за да посвикне с обстановката.

В никакъв случай не допускайте детето да чува изрази като “Ще видиш ти като тръгнеш на градина, да не мислиш, че там някой ще ти търпи глупостите!”, говорете и с таткото, и с бабите и дядовците – от полза за всички е у детето да се създаде положителна нагласа и радост от тръгването на детска градина!

Непременно подчертавайте всеки път, че никое дете не остава там постоянно и че винаги ще го взимате. Разкажете също, че там има госпожа, която се грижи за децата вместо мама, пее, чете им приказки и им помага, когато има нужда – да се облекат, да идат до тоалетната или да се хранят, а също и ако ги закача някое дете.

Другият важен аспект от подготовката за тръгване на градина е да създадете и затвърдите у детето относителна самостоятелност по отношение на нещата, които се очаква от него да върши само в градината. Детето в детска градина трябва да умее да се храни самичко, да се съблича, облича и обува самостоятелно, да ходи само до тоалетната. Използвайте месеците, които имате, за да го приучите да се справя само – така ще намалите до минимум стреса от новата среда и новите изисквания.

Опитайте също да измените режима му (ако се налага), така че да е максимално близък до този в градината – може би ще се наложи да си ляга по-рано, за да можете да ставате и да се оправяте без бързане сутрин. Имайте предвид, че в детските градини приемането на децата става до 8.30 часа и по-късното отиване е само в извънредни случаи! А ако вие трябва да сте на работа дотогава, може да се наложи да ставате доста по-рано, отколкото детето е свикнало. Така че за да си спестите лошото сутрешно настроение и ревовете на недоспалото дете, когато и вие сте под напрежение и трябва да бързате, по-добре организирайте мъдро нещата още отсега.

Хубаво е също така отрано да се погрижите за подходящи дрешки за градина – не се препоръчват бодита, гащеризони и тесни панталони с копчета или пък дълги тесни поли за момиченцата. Блузките и пижамките трябва да са с достатъчно широки отвори за главата. Най-добре е детето да носи леки дрешки без ципове и копчета, с които да му е трудно да се справя – панталонче на ластик и лека блузка са най-добрият избор. Обувките и пантофките е най-добре да са с цип или лепенки, връзките затрудняват както детето, така и персонала в градината.

Детето трябва непременно да има пълен комплект резервни дрешки за преобличане – потниче и гащички, чорапи, тениска, панталонче и връхна блуза, подходящи за сезона (не забравяйте да ги подменяте при промяната на времето). Ще имате нужда също от пантофки и раничка, в която да носите нещата – много мотивиращо за детето е да отидете да ги купите заедно, като му дадете възможност да си избере такива, които му харесват.

За да мине възможно най-леко, заедно пригответе от предишната вечер всичко необходимо – подходящи дрешки (не официални, не затруднявайте детето с дрехи, които трябва да пази), комплекта резервни дрешки и малко шише минерална вода в раничката заедно с любимата играчка, която детето да прегръща и с която да се успокоява. Предвидете достатъчно време за разсънване и обличане след събуждането, нека поне първия ден да не бързате – можете да пригответе и някаква лека закуска или плод за детето у дома – нещо, което то обича, защото може да няма апетит или да не му допадне закуската в градината (но нека това да е само първия ден, подчертайте, че оттук нататък то ще се храни с другите деца в детската градина).

По пътя говорете на детето весело и окуражително, не допускайте да забележи притесненията ви – това ще го накара да мисли, че го очаква нещо лошо, щом вие сте толкова притеснена да го оставите на новото място. Когато пристигнете, представете

детето на госпожата и му повторете как се казва тя – не настоявайте то непременно да подаде ръка и да я поздрави, ако не желае. Сложете дрешките в гардеробчето, можете да залепите и някоя любима картинка от вътрешната страна, обуйте пантофките и е време да се разделите. Не протакайте раздялата дори първия ден – кажете спокойно “Сега трябва да тръгвам, но ще дойда да те взема когато свършите с обяда и преди да си легнат другите деца!”, прегърнете детето, целунете го и тръгнете. Дори да се разплаче и да ви е ужасно трудно, не оставайте безкрайно дълго да се сбогувате – колкото по-дълго стоите, толкова повече ще реве детето. Зная, че ви е трудно да го оставите така и да тръгнете на работа или към къщи, а пред очите ви постоянно да е картината как детето ви плаче безутешно, защото сте го оставили на чуждо място. Зная също, че никога не бихте повярвали, когато госпожите ви кажат, че децата плачат само докато мама изчезне от погледа им – но това действително е така.

Децата забравят бързо – а градината предлага куп неща, които предизвикват интереса на детето, така че то много бързо се отвлича, когато престане да ви вижда и обикновено безпроблемно се заиграва с останалите. Ще се сети за вас и за това колко много сте му липсвала в момента, в който ви види на обяд и тогава най-вероятно ще се разплаче отново от облекчение, че сте пак заедно и умора от новите впечатления, а вие ще имате чувството, че е плакало безспирно от сутринта – но това няма да е вярно в огромната част от случаите.

Госпожата в градината ще ви разкаже как е минал първия ден, дали детето е плакало много, хранило ли се е и играло ли си е – питайте за всичко, което ви интересува и се съобразявайте с препоръките. Детските учителки имат голям опит и обикновено добър подход към децата, така че могат да преценят дали и колко време още ще се налага да взимате детето на обяд, докато свикне. Обикновено това не продължава повече от седмица за повечето 3-годишни деца и повече от 2-3 седмици за децата в яслата.

Възможно е обаче първият ден да се окаже голяма изненада – още с пристигането си в градината детето да хукне към другите деца и играчките и толкова да е погълнато от всичко ново и интересно, че изобщо да забрави за вас и всичко да мине много леко. Това е идеалният вариант – но е важно да знаете, че на следващия ден рядко е същото. За повечето деца първият ден не е критичният, защото интересът към новото надделява – критични и тежки са следващите няколко дни.

За тях важи принципът “очаквайте най-лошото и се надявайте на най-доброто” – детето може да започне да плаче още от събуждането, да страда и да преживява предварително раздялата, като това поведение се развие до истинска драма докато стигнете до вратата на групата – или може изобщо да няма никакви проблеми повече и да тръгне нетърпеливо и с радостно очакване. За съжаление обикновено се случва първото, затова е много важно как вие ще се справите със ситуацията. Оставете спокойни – а като знаете какво ви очаква, ще е по-лесно да запазите самообладание – не се карайте и не се изнервяйте от плача на детето. Бъдете много търпелива – всичко това е нормално, сега детето ви знае какво се случва, след като стигнете в градината и изпитва обясним страх и притеснение, че вие всеки момент ще си тръгнете и ще го оставите само. Отново ще кажа обаче колко е важно да не стоите половин час да се сбогувате – така само удължавате агонията, защото вместо да се успокои, детето наново ще изпада в истерия всеки път, когато понечите да си тръгнете. Няма нито смисъл, нито полза от това – най-добре е нежно, но решително да се сбогувате с прегръдка и целувка още първия път и да не се връщате от вратата.

Този период обикновено трае само няколко дни – много рядко повече. Обикновено плачът се “измества” с всеки изминал ден – отначало започвате още от входната ви врата, по-късно – едва когато стигнете до оградата на градината, а след

няколко дни вече е чак на вратата на групата – до момента, в който хленчът е само когато си взимате довиждане. Има няколко неща, които могат значително да облекчат тези първи дни – да вземате всеки ден любимата играчка (тази, с която детето спи) и да си намерите компания. Ако имате приятелчета или по-голямо братче или сестриче, които също ходят в детската градина и с които да изминавате заедно пътя до там и раздялата, този период минава доста по-безпроблемно.

Детето ще свикне напълно с градината до края на първия месец – дотогава плачовете отдавна ще са престанали и това, което ще ви бави сутрин ще са дискусиите коя играчка да вземете днес. Възможно е все пак да има рецидиви на плачливост – особено след ваканциите или след като детето е било болно и е останало по-дълго вкъщи.

Боледуването през първите два месеца е свършено нормално и очаквано, много деца се разболяват още в края на първата седмица. Фактът, че детето боледува често в началото не означава, че не е гледано добре в градината, че е държано на течение там или че е стояло голо – то просто вече е в колектив и е изложено на много по-чест контакт с вируси. А за да си изгради имунна защита, то трябва да преболедува поне няколко вирусни инфекции. Така че съвсем обичайно е първите месеци да изкарате няколко верижни разболявания – детето се разболява, остава няколко дни вкъщи, тръгва отново на градина и след седмица пак е болно. Със сигурност ще ви е много трудно, докато отmine този момент и дори може да започнете да се питате дали не сте сбъркали, като сте дали детето на детска градина и сега то е постоянно болно. Детето няма да боледува постоянно – това трае най-много първите два месеца, които обаче сигурно ще ви се видят безкрайни.

Важно е да не се отказвате през този период – неприятен е, но отминава. Следвайте стриктно съветите на лекаря си, давайте подсилващи имунитета сиропчета или таблетки и ще се справите.

Но когато наистина “тръгнете” на градина, след всички страхове, плач, болести и колебания, ще разберете, че сте направили огромна крачка напред – не само вашето дете, но и вие. Преодолели сте многото първоначални проблеми, помагали сте търпеливо и сте дали на детето си това, което е най-трудно за един родител да даде – възможността да е самостоятелно и да се справя само със света. Извървели сте този път заедно, ръка за ръка – а от това връзката помежду ви е станала още по-силна. Оттук нататък ще можете само да се гордеете с вашето ходещо на детска градина момче или момиче, ще наблюдавате с радост и удивление промените – от хваналото се за полата ви дете до самоуверения и горд първолак, от първото стихче и първата песничка до първите букви в буквара...

## **II. АДАПТИРАНЕ НА ДЕТЕТО В ДЕТСКАТА ГРАДИНА**

Адаптирането е строго индивидуален процес за всяко дете и за неговите родители. За някои деца този период може да бъде 1 седмица, за други – 1 месец. Педагогът и родителите трябва да имат търпение и да подпомагат детето в процеса на адаптация, за да протече той възможно най-бързо и безболезнено.

### **Симптомите за адаптираното дете са:**

Детето се разделя самостоятелно и в добро настроение с родителя/родителите, възрастните. По време на престоя в детската ясла детето е спокойно. Може често да задава въпроси на мед. сестра – „кога и дали“ ще го вземат от яслата, но това са въпроси, с които то очаква да бъде потвърдена неговата сигурност. По време на занимания и игри разказва спокойно за своите родители. При тръгване от детската ясла разказва с удоволствие какво се е случило.

**Няколко правила за значимите за детето Възрастни – родители, прародители**

- Подготовката за раздялата да започва вкъщи. На детето може да му се говори за това, че то отива на детска ясла, а родителите – на работа.
- Родителите трябва да използват любимата играчка, с която детето говори и се чувства сигурно.
- Спокойният родител води до себе си спокойно дете. Желателно е сутрин то да бъде водено от родителя, който е готов да се раздели с него нежно, спокойно, но твърдо и бързо.
- Раздялата в яслата трябва да бъде кратка и насърчаваща детето. Най-добре е родителят сам да помисли за своя ритуал при раздяла. Вероятно детето също ще подскаже какъв да бъде: въздушна целувка, съпроводена с думите „до скоро“, гушкане и целуване, махане с ръка, съпроводено с „до скоро“. Ритуалът ще направи родителя по-уверен и тази увереност ще се предава и на детето.
- Много важни са емоциите на родителя при раздялата. Колкото по-плах и нерешителен е родителят, толкова по-тревожно ще бъде детето. Не трябва да се тревожи, когато детето плаче. Плачът подпомага нервната система да не се превъзбужда.
- На детето трябва да бъде обяснено след кое събитие от деня родителят ще го вземе. След като се наобядва или след като се наспи. Така то няма да е тревожно кога и дали ще го вземат, а ще очаква събитието.
- Не променяйте правилата, които сте въвели при раздяла. Детето има нужда от твърди граници и правила, за да се адаптира бързо. По този начин то се чувства сигурно и спокойно.
- Направете родителска група за подкрепа между майките, готови да споделят. Когато те обменят помежду си какво от това, което правят, помага на детето им, всяка майка ще научи още доста работещи стратегии.

#### **Напълно забранени за използване от възрастните са:**

- Упреците към детето – поради незавършен процес на адаптиране;
- Наказанията и насилието върху детето, което тъгува, плаче или е агресивно – поради незавършен процес на адаптиране;
- Лъжата на възрастните към детето при раздяла в яслата. Например „Влез вътре, аз отивам до ... и ще се върна“ и др.

#### **В зависимост от условията играта преминава през следните пет етапа:**

**Първи:** Детето играе само (липсва взаимодействие), почти не забелязва другите.

**Втори:** Игра-наблюдение – детето наблюдава действията на възрастните и връстниците и ги наподобява.

**Трети:** Паралелна игра – децата играят едно до друго, използват почти едни и същи играчки и игрови материали, но не се опитват да си взаимодействат едно с друго.

**Четвърти:** Асоциативна игра – действайки с играчките, децата от време на време влизат във връзка, разменят материали, извършват някои действия заедно, но липсва стремеж към координиране на взаимодействията по посока на общи епизоди, сюжети или цели.

**Пети:** Съвместна игра – през цялото време на играта децата осъществяват общ замисъл, постепенно зараждащ се от отделни епизоди, в които има допълващи се роли: майка – дете, продавач – купувач, лекар – пациент.

### **III. СЪВЕТИ НА ПСИХОЛОЗИ ЗА ЛЕСНА АДАПТАЦИЯ**

**Пред прага на детската градина – оставете си достатъчно време за да подготвите детето, а и себе си за това събитие.**

1. **Преди всичко, престанете да се притеснявате.** Всичко ще е наред. Не проектирайте тревогата си върху детето, не обсъждайте с него възможни усложнения. Не бива да влизате и в другата крайност – да представяте на

детето идилични картини за неговия живот в детската градина. Най-добре е да заемете позиция на осъзната необходимост.

2. **Обърнете внимание на режима на детето си.**  
Трябва да го пренастроите така че детето лесно да се събужда ½-1 час преди да отидете на детска градина. Ако детето ви не спи през деня, научете го да лежи в леглото за известно време. Научете го на някоя и друга игра, стихчета, песнички, приказки, разглеждане на обкръжаващата го среда със запомняне на малки детайли. Опитайте се да научите детето да ходи до тоалетна по едно и също време. По-малките деца се учат да ходят в тоалетна, не когато имат нужда, а преди това – преди детската градина, преди разходка, преди сън.
3. **Трудно храните детето си? Страда от липса на апетит, яде бавно, не яде какви да е храни?**  
Трябва да се приближите към менюто на детската градина и да отстраните паузите при храненето. Опитайте да намалите калориите в храната, за да увеличите апетита на детето. Във всеки случай, при деца с проблемен апетит е добре да се говори с възпитателите и да ги помолите да бъдат по-меки и търпеливи. Проблемите с храната често са причина, поради която децата не искат да ходят на детска градина.
4. **Добре е да се закалява всяко дете,** но тези, които ще ходят на детска градина – особено. Босото ходене по земята в къщи през лятото е най-простия и ефективен начин. Това укрепва не само имунната, но и нервната система. Много са полезни всякакви водни процедури – душ, вана, езеро, море. Опитайте се да не ограничавате престоя на детето във водата и не се вмянчвайте при контролирането на температурата. Постепенно приучвайте детето към студени напитки – айрян, мляко, сок от хладилника. Сладоледът е не само вкусен, но и полезен от гледна точка на контраста при температурата.
5. **Децата често плачат, когато майка им си тръгва.**  
Трябва дълго да се уговарят, даже и да ги оставят при близки и познати хора. „Почетно задължение“ за детето може да бъде всякаква помощ за мама – „Ето, носи дамската ми чанта“, „Къде съм си сложила чадъра? Можеш ли да ми го намериш?“, а също така и всякакви ритуали, които изпрацат мама до асансьора, като махане с ръчичка през прозореца. Има деца, които са много нервни в отсъствие на мама, чакат времето, когато тя ще дойде. В отсъствие на мама, съня и апетита им се влошава, често отказват да ядат и не искат да спят без мама. Най-добре в такива ситуации е да се обърнете към психолог. По правило, такова поведение е следствие от поведението на възрастните. Повишената тревожност у майката, неправилна оценка на собствената й роля в живота на детето – всичко това може да провокира подобно поведение. Преди всичко, в такива ситуации е необходимо да се промени вътрешното състояние на майката. Най-добрия начин да научите детето на раздяла с вас е да създадете такава ситуация, в която самото дете да поиска да се раздели. Например – трябва да направи изненада за мама, или иска да си играе с приятелчетата. Излизайки за по-дълго време, помолете не възрастите, а детето да следи за реда в къщата. Дайте му поръчения, нека то само да прецени кога трябва да яде и да легне да спи. След като се върнете – подробно го разпитайте какво е правило през деня, похвалете го за успехите, обяснете му колко много неща сте свършили, защото ви е помогнал.
6. **Наблюдавайте как детето играе с другите деца.**  
Взаимоотношенията на децата с връстниците им се формират в тази възраст. Давайки го на детска градина, този процес се ускорява. Не бива да оставяте нещата на самотек. Ако му е трудно, научете го: да се присъединява към група с деца, да дава играчките си, да иска разрешение да играе с някого или с нещо, адекватно да реагира на отказ, намирайки компромисен вариант. Добре ще е да го извеждате през лятото на

площадките да си играе с другите деца. Наблюдавайте децата си заедно с другите майки. Но при условие че в течение на уговореното време, детето не може да напуска групата, в която играе и ако има въпроси трябва да се обръща единствено към „дежурната“ майка. Научете детето да носи на площадката само тези играчки, които е готово да сподели с другите деца. В противен случай, детето жадно ще търси къде се намира неговата любима играчка, която може да се счупи или загуби случайно.

#### **IV. ИГРИТЕ НА ДЕЦАТА**

Спомняте ли си времето, когато вие бяхте деца? На какви игри играехте, помните ли? Аз мога да се върна във времето, когато бях на четири години и когато все още наблюдавах игрите на по-големите какички и батковци. Губи ми се моментът обаче кога прецениха, че могат да ме допуснат като участник. А вие помните ли?

За всяко дете това е различен момент. От кого и от какво зависи това?

Вяко дете е уникално, със собствено ниво и темпо на развитие, независимо че родителите се намесват в това темпо, следейки някакви норми в някакви дебели книги, сравнявайки детето си с другите деца. На какво се дължи това? Огледайте се – нима има две еднакви майки или двама еднакви бащи, а още по-трудно бихте намерили две комбинации от еднакви майки и татковци. От там и различията – различен генетичен материал, темперамент, интелект, професията на всеки от родителите, влиянието на двама или повече участници в обгрижването и възпитанието на детето, различна обкръжаваща обстановка и социалната среда.

Пред всички, които се занимават с отглеждане и възпитание на дете, възникват редица въпроси: „Как да накарам детето да слуша?“; „Как да го накарам да мисли?“; „Как да му помогна да повярва в себе си?“; „Мога ли да използвам различните проблеми, като възможност за получаване на нови знания и умения?“; „Как да спомогна неговото развитие?“. Като родители, възпитаващи децата си, трябва да знаете, че основна роля за развитието на детето, е отредена на играта.

#### **Какво е играта?**

Играта, като една от най-съществените активности на човека, е понятие, което на пръв поглед, ни се струва доста ясно, но при задълбочено разглеждане, проявява неопределеност и противоречивост. С думата „игра“ се обозначават различни, понякога неприличащи си явления. Играта е дейност, занимание на деца и занятие, обусловено от съвкупност на определени правила, служеща за запълване на свободното време, за развлечение, също и като спортна проява. Тя е бърза смяна на цветове, отблясъци, нюанси. Играта е изпълнение на сценична дейност. Тя е преднамереният ход на действия, преследващи определена цел, явни и тайни замисли, интриги. Говорим за игра на въображението, игра на природата, игра на думи, игра на случая, игра на съдбата... Играта съпровожда човечеството в хода на историята му, като се преплита с магията, култовото поведение, изкуството, театъра, спорта. Първите игрови форми са възникнали още в слабо развитите обществени формации и са били средство за обучение, за формиране на умения за съвместно действие, за предаване на информация. Известно е, че именно игрите в древността са съсредоточие на обществения, религиозен и политически живот и дори са били средство за въздействие върху хода на някои исторически събития, върху обществото и природата, били са посредник между хората и божествата. Играта е уникален феномен на човешката култура и е трудно да се определи дали тя е в основата ѝ или е нейн резултат.

Изследователите създават една след друга различни теории за играта. Според някои, играта е изначална, стихийна, независимо от какви външни или вътрешни фактори е предизвикана: излишък на сили, умора, стремеж за съперничество, подражание. Да погледнем към психолозите и философите: според Фройд, човек от детството си е травматик и играта е единственото терапевтично средство, според

Шилер, играта е наслаждение, свързано с със свободно проявяване на излишък от жизненни сили, според Щайнтал тя е уравновесяваща, т.е може да бъде и отдиш. Според Шато игрите на децата са възникнали от техния вечен стремеж да подражават на възрастните – те са способ за самоутвърждаване, израз на стремежа за самоусъвършенстване, стремежа за преодоляване на трудностите. Ушински подчертава значението на играта за общото развитие на душата, за развитието на личността и нейната морална страна. Той противопоставя мнението за стихийността на идеята за използване на играта в общата система на възпитание, за подготовка на детето чрез играта за трудовата дейност.

**Играта е свободна дейност, извършваща се не по принуда.**

В основата си тя е безкористна, носи белега на импровизация, неочакваност, парадоксалност, насочена срещу автоматизма на обкръжаващия живот и неговата регулираност. Универсалната интрига на всяка игра е победата – физическа, духовна, интелектуална, творческа. Наслаждението от процеса и от резултата на победата, е незаменяемо и затова игрите са така обичани от децата.

**Игра, общуване, учение, труд – основните стъпки в развитието на детето.**

Мненията на педагози и психолози са единодушни – играта се явява водеща дейност на детето и е основа за по-нататъшното му развитие, тъй като именно в играта придобива първичен опит за живот в обществото и развива физически и духовни сили, които са му необходими.

Съществуват различни игри – едни развиват мисленето и кръгозора на детето, други – ловкостта и силата, трети – конструктивните умения. Г. Пиръов създава класификация на игрите в три групи: предметни игри, творчески игри и игри с правила. Тази популярна класификация дава възможност да се характеризират различните типове игри и вие, като родители, да изберете към кои първо или най-вече, да насочите децата си.

- **Предметни игри** – тези игри се осъществяват с предмети от заобикалящата среда. Такива действия детето извършва още в първите месеци от живота си. За игра то използва както предмети от бита, така и играчки – кубчета, топки, гумени или пластмасови фигурки. Вниманието му привличат пъстри или лъскави предмети, които издават звук. Чрез тях малкият човек опознава света около себе си – различни форми, цветове, материали /меко, твърдо/, големини. Предметните игри продължават и в по-късна възраст.
- **Творчески игри** – като такива се определят сюжетно-ролевите, конструктивните и театрализираните игри.
- **Сюжетно-ролевите игри** имат активна развиваща функция за детето в предучилищна възраст. Те са основен вид самостоятелна дейност за децата, особено привлекателна за тях. В тези игри децата приемат ролята на възрастните и възпроизвеждат дейността им и отношенията помежду им. Те спомагат за запознаването с различните професии (магазинери, лекари, пожарникари, говачи, полицаи, учители), със семейните взаимоотношения (майка, татко, дете) и разкриването на детайли от упражняването им (боравене с пари и стоки, преглеждане, преливане на течности от един съд в друг, обличане и събличане на кукла). Тук проличава степента на общуване на детето с възрастните или по-точно обратното – на възрастните с детето, защото децата, които имат ниско равнище на общуване с големите, изпитват трудност в приемането и решаването на различен вид задачи, не умеят да играят – игрите им са семпли и не могат да съгласуват действията си с другите участници.
- **Конструктивните игри** са свързани с дейност на децата, при която частично или цялостно, се преобразува или пресъздава обект от околната среда. Децата създават конструкции от отделни елементи и оформят цялостен продукт (редене на мозайка,

създаване на сгради от строителни елементи с различна форма, както и на различни предмети – коли, самолети, люлки – с помощта на конструкторни детайли).

- **Театрализираната игра или драматизацията** е близка до сюжетно-ролевата, но там се пресъздава литературен текст и сюжетът и ролите са предварително зададени. Тук се налага да се заучава текст, т.е. да се стимулира развиването на паметта.
- **Игрите с правила** – те се характеризират с предварително регламентирано взаимодействие на установени правила, които трябва да се спазват. Игрите с правила имат готово съдържание и предварително определена последователност на действията. Главното в тях е решаване на поставена задача, съблюдаване на правилата. Те подготвят децата за учебната дейност. От своя страна игрите с правила се делят на подвижни и дидактически.
- *В подвижните игри с правила* основно е движението (спортни, състезателни игри). Те спомагат за развиването на бързина, сръчност, съобразителност, последователност, дисциплина.
- **Същността на дидактическите игри** е в предлагането на учебни задачи в занимателна форма. Те могат да бъдат различни според материала, с който се работи:
- **игри с предмети** (играчки, природни материали и др.) – те са достъпни и дават възможност на детето да се запознае с вещите, като действа с тях.
- **печатни материали** – тук децата действат не с реалния предмет, а с неговото изображение.
- **словесни игри** – те са най-сложни, защото при тях детето трябва да оперира с представи. Тези игри имат значение за развитие на мисленето, в тях децата се учат да изказват съждения, да правят изводи, да забелязват логически грешки. Например, ако в едно изречение се изказва вярно твърдение – «През зимата вали сняг» – то децата пляскат с ръце, ако твърдението е грешно – «Котката може да лети» – то децата тропат с крачета.

**Дидактическите игри могат да се разделят и според особеностите на извършваните логически операции:**

- пътувания – целта им е да предадат особена емоционалност на всичко, което децата могат да забележат около себе си (сгради, улици, мостове, подлези, автомобили, цветни лехи, бебе в количка, кошче за отпадъци);
- поръчения – действия с предмети, играчки, думи – например да се групират по големина, цвят, форма, предназначение;
- предположения – „Какво бих направил“, „Какво би се случило, ако“. С подобни въпроси пред децата се поставят задачи, изискващи осмисляне на логиката на действията, при което се установяват причинно-следствените връзки;
- гатанки – логически задачи, които активират умствената дейност на децата;
- беседи – те се основават на общуването на възрастен с децата или на децата помежду им, при което се търсят решения на задачите.

Към игрите с правила можем да прибавим т.н. тихи игри, които заемат вниманието на две и повече деца, учат ги да мислят, да се съсредоточават, да преценяват действията си, като предвиждат определен резултат – „Не се сърди човече“, „Домино“, „Шах“, „Монополи“).

### **Коя е играта за вашето дете?**

Различните видове игри взаимно се покриват и преплитат. Те осъществяват връзка с реалния свят, но е необходимо да се отчете в какви взаимоотношения и с кого встъпва детето, какви качества придобива, на какво се учи, какво опознава, какво открива у себе си, как се самоосъществява и самоизразява, как въздейства върху върху обкръжаващия го свят. Значението на игрите е невъзможно да се определи и оцени изчерпателно с развлекателните им функции. В това се състои феноменът на играта –

от развлечение и отдиш, тя се превръща в игра-творчество, игра-обучение, игра-терапия, игра-модел на човешките взаимоотношения и прояви в труда. Благодарение на играта, образователно-възпитателната работа се приема от децата като дейност, отговаряща на техните потребности.

Знанията и уменията, получени от детето в играта, стават дълготрайни и то ги ползва активно през целия си живот. Затова, преди да предложите на детето задача или да изискате нещо от него, помислете как може това да се осъществи в игра.

*И не забравяйте* – за детето играта е работа, в нея то влага цялото си старание, емоция и желание за постигане на очакваните резултати – точно както ние, възрастните влагаме себе си в любовта, родителстването и професията си.

## **V. ВАЖНИ ПЕРИОДИ**

Колкото и маловажни да изглеждат проблемите на децата за възрастните, то за самите деца те са сериозни и значими. Без значение дали детето иска сандвичите му да са квадратни, а не триъгълни, или тийнейджърът няма последна мода телефон, както съучениците си. Ако се научим да познаваме детето и характерните за всеки етап от развитието му особености, ще ни е по-лесно да го разбираме и да му помагаме да премине през тях.

Понякога поведението на децата може да ни се струва абсурдно, че те са невъзможни и трудни за възпитаване, но често такава поведение е нормално и дори е признак, че развитието им е в норма.

- **Деца до 3-годишна възраст**

Децата може често да избухнат – защото експериментират с независимостта си, защото искат да са по-самостоятелни, защото разочарованията са по-осъзнати. Те често ще са раздвоени между това да са вече големи и да са още малки. Думата „не“ ще бъде използвана при всеки случай и с всякакви значения. Ще бъдат доста самостоятелни. Ще се появят някои страхове, биха могли да имат въображаем приятел, може да ревнуват, ако обръщате внимание на други деца.

Ще имат нужда от много подкрепа през този период. Те трябва да знаят, че сте щастливи заедно. Не бъдете твърде строги и осъдителни. Възползвайте се от грешките им, за да научат нещо ново. Наложете някои правила, но да не са много и да се следват стриктно. Дайте им възможност да изследват света и не ги ограничавайте твърде много, освен ако не е опасно за тях. Оставете ги да решават, но при малко по-лимитиран избор. И запомнете, това е само период.

- **Деца до 4-годишна възраст**

Децата в тази възраст започват да преценяват и разграничават ситуациите на черни и бели. Стават много по-ловки вербално и започват да си служат с езика много по-умело, но все пак често не им достигат думи, които те ще подсилват с действия и възклицания. Те все още ще се бъркат докъде стига въображението и къде започва истинският свят. Може да имат кошмари и да срещат трудности с приспиването. Ще започнат да играят заедно с другите деца, а не просто сред тях. Все още изучавайки себе си може да тестват границите на търпението ви.

От вас се иска да им говорите и да им обяснявате причините за ограниченията, които им налагате. Давайте прости инструкции и поощрявайте добрите им прояви. Когато сгрешат, им дайте да разберат какво се е случило, но бъдете внимателни и ги поощрете, че следващия път ще се получи. Прегръщайте ги и ги целувайте, за да знаят, че ги обичате.

- **Деца до 5-годишна възраст**

Вече разбират какво са правилата и логиката зад тях, но обичат да ги нарушават, особено на ужим. Не обичат да губят и за загубите си ще търсят причина у другите. Ще започнат да разбират, че мнението на другите може да се различава от тяхното.

Вече биха споделяли, но когато става дума за нещо важно за тях, ще се опитат да го избегнат. Ще имат много страхове – от призраци, от провал, от чужда оценка или от тъмното. Ще си мислят, че разбират от всичко. Ще започнат да се шегуват и да имат чувство за хумор.

Поощрявайте груповите занимания. В тази възраст е особено важно да развият добри социални умения. Прекарвайте време с детето си, за да запазите доверието му и то да споделя. Говорете си за чувствата му, за да се научи да ги изразява вербално. Правилата трябва да са прости и да се спазват стриктно, но да не са твърде много.

- **Деца до 6-годишна възраст**

Учете се от тях, те вече знаят много неща. Биха могли да станат много раздразнителни. Може да тестват правилата, но все пак да имат желание да ви помагат и да ви радват. Ще искат да бъдат наградени за добре свършена работа и ще се опитат да се усъвършенстват и да стават добри в нещо. Може да ги притеснява да се разделяте.

Оценявайте, когато са се постарали за нещо, както когато резултатът е лош, така и когато е добър, за да могат да се стремят към усъвършенстване на уменията. Уверете се, че се чувстват добре в среда, извън семейната, поощрете ги да споделят, за да може да им помагат да се справят със заплетени ситуации.

- **Деца до 7-годишна възраст**

Започват да се оплакват. Най-често от родителите си, но понякога и от други деца. Ще се чувстват вечно неразбрани и недооценени. Ще се опитват да обяснят как се чувстват, но може и да са разстроени, заради настроенията си. По-добре ще си обясняват чуждото мнение.

Изслушвайте ги и проявявайте разбиране за проблемите им. Не се опитвайте да ги разрешавате вместо тях. Не бъдете драматични като тях и не приемайте, че нещата са непоправими, само защото те така казват. Бъдете оптимисти.

*ЗНАЙТЕ, ЧЕ ДЕЦАТА ВИНАГИ ЩЕ ДОПУСКАТ ГРЕШКИ. НЕКА ТЕ ИМ ПОМОГНАТ ДА НАУЧАТ НЕЩО НОВО, А НЕ ДА СА МЕРИЛО ЗА ВАШИЯ УСПЕХ КАТО РОДИТЕЛИ. РОДИТЕЛИТЕ ТРЯБВА ДА СА ТЪРПЕЛИВИ, ДА ОБИЧАТ И ДА ПОДКРЕПЯТ. ЗНАЕЙКИ КОЕ ПОВЕДЕНИЕ Е НОРМАЛНО В ОПРЕДЕЛЕН ЕТАП ОТ ЖИВОТА НА ДЕЦАТА ВИ, ВИНАГИ Е ПО-ЛЕСНО ДА СЕ ПРЕМИНЕ ПРЕЗ НЕГО.*

## **VI. ЕКИПЪТ В ДЕТСКАТА ГРАДИНА**

Детската градина е институция, която изпълнява националните образователни политики. Цялостната дейност и всички практики в детската градина са законово регламентирани, научно обосновани, професионално практикувани и институционално контролирани. Детската градина е инициативен фактор във взаимодействието с родителите. Сътрудничеството се осъществява чрез индивидуални консултации, родителски срещи, отворени врати, участие в проекти и други, както и разговори всеки път, когато конкретната ситуация или поведение на детето го прави необходимо.

### **Екипът в детската градина възприема детето като най- висша ценност;**

1. Подкрепя, насърчава, поощрява и стимулира детето в цялостната му дейност и поведение;

2. Посреща и приема детето с положително настроение, вежливо, учтиво, като съсредоточава вниманието си главно към него, създава у детето усещане за сигурност и спокойствие;

3. Запознава се с детето, запознава децата помежду им;

- 4.Подготвя предварително средата в групата за игра и занимания по избор на децата. Запознава детето с обстановката и обяснява предназначението на отделните помещения, материали, пособия;
- 5.Определя лично пространство за всяко дете-гардероб, легло, място на масите за хранене и обучение;
- 6.Провежда организацията на учебния ден, като се съобразява с желанията на децата, потребностите им и осигурява разнообразие от дейности- образователни, възпитателни, почивка, игри и други основни и допълнителни форми на педагогическо взаимодействие;
- 7.Подкрепя и подпомага всяко дете, когато изпитва затруднения или несигурност;
- 8.Не се допускат травми и наранявания чрез агресивно поведение: хапане, блъскане, щипане и други физически форми на агресия между децата;
- 9.Поддържа се спокойна и приятна атмосфера, без напрежение;
- 10.На родителите се дава своевременно и ежедневно информацията консултиране за адаптирането, постиженията и поведението на детето;
- 11.Екипът в детската градина няма роля на майка, на баба. Те са служебни лица, изпълняващи трудови задължения по длъжностна характеристика, спазват професионална етика и отговорности, произтичащи от длъжностите и съобразно със закона.

#### **ИМУНИЗАЦИИ :**

Един от необходимите документи за записване в детската градина е бележка от личния лекар за имунизационния статус на детето съгласно изискванията на Наредба № 15/2005 година за имунизациите в Република България. Според Имунизационния календар, който е в сила от 1.01.2015 г. към тригодишна възраст децата трябва да са имунизирани срещу хепатит Б, туберкулоза, пневмококи, морбили, паротит, рубеола, полиомиелит, дифтерия, тетанус, коклюш и хемофилус инфлуенце тип Б.

И тук идва въпросът, може ли детето да посещава детска градина ако не е ваксинирано? Според нормативната уредба, действаща на територията на България, ако детето не е освободено от ваксини по медицински показания, удостоверени със съответната документация, то не може да бъде прието неваксинирано в държавно или общинско детско заведение (Наредба 3 от 5 февруари 2007 г. за здравните изисквания към детските градини чл. 4. ал.2 т.5 и чл. 4. ал.3). Целта на тази мярка е да се осигури не само личното здраве, но и колективният имунитет, който предпазва децата със здравословни проблеми, на които не могат да бъдат поставени ваксини поради спецификата на заболяванията им. Що се отнася до предучилищните групи, ако детето ги посещава в детската градина – те ще му бъдат отказани при липса на ваксини, но ако ги посещава към дадено училище – там нямат право на отказ, тъй като според Конституцията (Чл. 53) и Законът за народната просвета (Чл. 20) образованието и предучилищната подготовка от 5-годишна възраст са задължителни. Ако имате притеснения или въпроси относно имунизациите, посъветвайте се с личния лекар на детето.

Ето и задължителните ваксини във възрастта от 3 до 7 г. според имунизационния календар у нас от 01.01.2015 г.:

- на 6 години - реимунизация против полиомиелит, дифтерия, тетанус и коклюш (V прием);
- на 7 години - реимунизация против туберкулоза (след отрицателна проба Манту) БЦЖ вътрекожно.

#### **Варицела, скарлатина...**

Често се случва да видите на вратата в детската градина бележка - „Варицела. Карантина до...“ или „Скарлатина. Карантина до...“.

Трябва ли да спрете детето от детската градина в този период? Решението е ваше, но имайте предвид, че инкубационният период (времето от момента на заразяване до първите признаци на болестта) при варицелата е от 10 до 21 дни, а при скарлатината – от няколко часа до 12 дни. Това на практика означава, че вашето дете може отдавна също да се е заразilo, преди първите симптоми на болестта да се появят. Така че спирането от градина с цел да не се зарази не е работещ вариант. Какво най-общо трябва да знаете за тези заболявания? И варицелата, и скарлатината са заразни и са характерни за децата най-вече във възрастта между 2 и 10 години. Започват с висока температура и обриви, които се различават.

- **Варицела:** При варицелата обривът е по цялото тяло. В началото избиват малки червени пъпчици, които впоследствие стават мехурчета с течност. С времето те се пукат, завяхват и се превръщат в корички. Варицелата е вирусно заболяване. Консултацията с педиатър е задължителна, за да знаете какво да правите. Обикновено се предписват температуропонижаващи (ако има нужда) и противосъърбящи медикаменти. При варицела детето остава у дома за 7-10 дни. За варицелата се счита, че колкото по-малко е детето, толкова по-леко ще я изкара. Но това не означава детето да контактува с вече заразени деца. Ако веднъж детето е боледувало от варицела, се изгражда траен имунитет, т.е. не боледува повторно.
- **Скарлатина:** За скарлатината е характерна и ангината със силно възпалено гърло. При скарлатината обривът е ситен и точковиден - започва от слабините, като се разпростира по цялото тяло и бузите, като само областта около устата остава бледа. При някои форми на протичане на болестта обривът е незначителен или на практика липсва. Скарлатината е инфекциозно заболяване. Лечението е с антибиотик за 7-10 дни. При скарлатината детето остава у дома за около 20 дни. При скарлатина имунитет не се изгражда, т.е. детето може да боледува повече от един път.

#### **Консултация с логопед :**

В повечето детски градини по желание на родителите се свиква екип за оценка на детето, екип за преценяване на нужда от допълнителна подкрепа за детето и работа с логопед. Ако специалистите, предоставени за работа към детската градина от РЦПППО, забележат говорни нарушения, осведомяват учителите и родителите за тяхното становище . Има говорни нарушения, които могат да изчакат за корекция до дадена възраст, но има и такива, които не търпят отлагане. Ето защо е важно да се отнесете сериозно при установен проблем. Имайте предвид, че нарушенията в говора се регулират най-лесно именно в ранна детска възраст. По принцип на 3 години е добре да бъде направен профилактичен преглед с логопед. Правилното говорене прави общуването по-лесно, дава нужното самочувствие на децата.

#### **Ето и най – често срещаните говорни нарушения:**

- Нарушено звукопроизношение – проблемни са звуковете „с, з, ц“ и „ш, ж, ч“. Речта става неразбираема, детето се притеснява, когато говори, защото му се присмиват връстниците или пък се опитват да му подражават, защото им звучи по-различно.
- Неправилно произнасяне на „р, л“. Правилното им произношение може да изчака и до 7-ата година, но колкото по-голямо е детето, толкова по – бавно и по – трудно се постигат резултатите.
- Заекване – повечето случаи заекването започва на 3-4 години. Причините могат да бъдат различни. Често пъти родителите не обръщат нужното внимание и когато в даден момент (примерно на 6 години) детето отказва да говори, тогава започват да търсят помощ. Своевременната работа за коригиране на заекването би спестила много притеснения.

**Децата със специални образователни потребности (СОП):** Понятието „специални образователни потребности“ е определено в нормативните актове на Министерството

на образованието и науката. СОП могат да имат деца, които срещат различни затруднения в обучението си, поради: сензорни увреждания (нарушено зрение или увреден слух); физически увреждания; умствена изостаналост; езикови-говорни нарушения; специфични обучителни трудности; емоционални или поведенчески затруднения; нарушения на общуването и комуникацията и др. Ако вие установите или ако учителите ви кажат, че вашето дете има различни трудности в обучението, трябва непременно да направите консултация със съответните специалисти. Ако вашето дете постъпва в детската градина с установен медицински проблем или затруднение, разкажете за него по-подробно на персонала и останалите родители, споделете за конкретните му затруднения, но и за силните му страни, не се страхувайте да помолите за разбиране и съдействие.

Ако в групата на вашето дете има деца със СОП, постарайте се да изградите у него добронамерено отношение към тях. Децата много по-лесно от възрастните приемат различията и успяват да извлекат най-ценното от такова общуване – умението да живееш с другите.

**В ЗАКЛЮЧЕНИЕ...** Искрено се надяваме да сме ви от полза с нашите съвети и препоръки. Вярваме, че сте попаднали в една от най-хубавите детски градини с най-добрите учители /разбира се, според вашите желания и критерии/.

А ако решите, че не е точно така, бъдете сигурни, че вие може да помогнете за промяната към по-добро. Просто бъдете активни в разрешаването на проблеми, в споделянето на радости, във вземането на решения. Екипът в детската градина очаква вашата помощ и загриженост така, както вие очаквате същото от него.